

Specyfika rynku rolnego – rynek mleka za III kwartały 2012r.

Rynek to ogół stosunków i powiązań między producentami, sprzedającymi i kupującymi. To za jego pośrednictwem zaspokajane są w większości potrzeby na dobra i usługi. W gospodarce rynkowej, przy wysokiej produkcji i dużej podaży produktów, konieczne jest badanie potrzeb i zachowań nabywców, relacji pomiędzy podażą a popytem, siłę konkurencji oraz kształtowanie się cen.

Rynek rolny ma jednak pewne szczególne cechy, które wynikają ze specyfiki rolnictwa. Charakterystyczne cechy ruchu cen na rynku rolnym spowodowane są:

- sezonowością (niskie ceny w sezonie, wysokie poza sezonem – zwłaszcza na rynku warzyw i owoców);
- cyklicznością (po spadku cen spowodowanym nadprodukcją następuje silny spadek produkcji, co z kolei powoduje duży wzrost cen, ponowną nadprodukcję itd.) Trzeba tu pamiętać, że stosunkowo łatwo można dokonać zmian w wysokości produkcji roślinnej, trudniej w trzodzie, najtrudniej w bydło, gdzie odbudowa zlikwidowanego na skutek małej opłacalności stada trwa kilka lat, oraz w sadownictwie, gdyż zlikwidowane sady trudno założyć od nowa;
- dużym wpływem warunków atmosferycznych (susze, mrozy, wymoknięcia itp. wpływają na wysokość plonów i w efekcie na ceny);
- dużym, wzajemnym uzależnieniem cen jednych produktów rolnych od drugich (np. ceny zbóż paszowych bardzo silnie wpływają na ceny pasz, a zatem i na ceny żywca i mleka krowiego);

Najczęściej rynek rolny rozumie się jako sferę obrotu produktami rolniczymi między producentami (gospodarstwami rolnymi), a ogniwami handlu i przetwórstwa, ale w jego zakres wchodzi również:

- zaopatrzenie rolnictwa w środki produkcji pochodzenia przemysłowego,
- zaopatrzenie gospodarstw rolnych w środki produkcji z innych gospodarstw rolnych (materiał siewny, zwierzęta zarodowe, niektóre pasze).

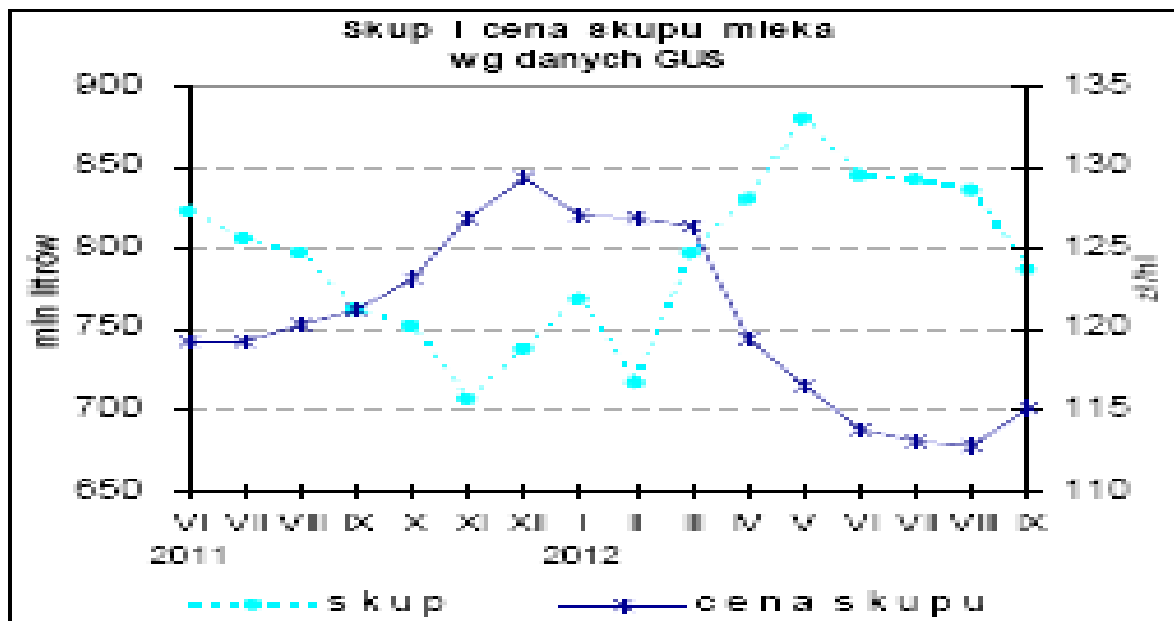
Cena produktu w istotny sposób wpływa na wysokość wpływów ze sprzedaży i zysk gospodarstwa. Jest jednym z elementów kształtującym popyt. Wysoka cena daje wprawdzie większy zysk ze sprzedanej jednostki produktu, ale obniża wysokość sprzedaży.

Dynamiczne zmiany na rynkach rolnych i coraz większa złożoność czynników ekonomicznych i przyrodniczych wpływających na te rynki powodują, że stale trzeba reagować na nowe wyzwania. Rynki rolne, coraz silniej podlegają globalizacji – na sytuację na tych rynkach znaczący wpływ wywiera sieć powiązań w skali światowej. Rynki unijne, a zatem również

rolnictwo każdego z krajów członkowskich UE, funkcjonuje na rynkach coraz bardziej uzależnionych od koniunktury światowej. Tak dzieje się również na rynku mleka.

W Polsce skup mleka surowego w okresie trzech kwartałów 2012 roku był większy o ok. 7,6% niż w tym samym okresie roku poprzedniego.

Wg danych GUS we wrześniu 2012 roku skupiono ponad 786 mln litrów mleka, tj. o 5,9% mniej niż w sierpniu tego roku, ale jednak o 3% więcej niż we wrześniu poprzedniego roku.

Ogółem od początku bieżącego roku kwotowego tj. od kwietnia do września 2012r. producenci dostarczyli do zakładów mleczarskich 5,13mld kg mleka w przeliczeniu na mleko o referencyjnej zawartości tłuszczu, czyli o 6% więcej niż przed rokiem.

Ceny skupu mleka (bez VAT) wskazują tendencje spadkową. Wg danych GUS we wrześniu 2012 roku dostawcy otrzymywali za mleko krowie 115,19zł/hl (hl=100l)tj. o 2,1% więcej niż w sierpniu tego roku, ale o 5% mniej w porównaniu z wrześniem poprzednim rokiem. Analizując trzy kwartały 2012r. ceny skupu mleka krowiego kształtowały się średnio na poziomie 118,74zł/hl, czyli o 0,5% niższym niż w tym samym okresie 2011 roku.

Sytuacja w zakresie cen mleka we wrześniu 2012 roku w poszczególnych województwach kształtowała się następująco:

Województwa	Ceny skupu mleka bez VAT - zł/hl		
	IX 2012	zmiana ceny w %	
		miesięczna	roczna
1	2	3	4
POLSKA	115,19	2,1	-5,0
Dolnośląskie	116,20	1,3	-4,7
Kujawsko-pomorskie	109,70	1,6	-8,6
Lubelskie	112,39	1,3	-5,4
Lubuskie	119,95	1,4	-5,5
Łódzkie	104,81	1,3	-5,5
Małopolskie	104,95	1,1	2,2
Mazowieckie	115,60	3,0	-4,6
Opolskie	117,20	0,7	-0,1
Podkarpackie	104,44	-1,1	0,4
Podlaskie	123,32	3,2	-4,8
Pomorskie	112,72	1,6	-7,5
Śląskie	114,69	0,1	1,9
Świętokrzyskie	108,76	0,2	-2,3
Warmińsko-mazurskie	117,07	2,4	-7,6
Wielkopolskie	113,75	1,2	-4,3
Zachodniopomorskie	120,11	1,7	-4,1

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS.

Jak wynika z powyższego zestawienia najwięcej za mleko krowie płacono w województwie podlaskim 123,32 zł/hl i w województwie zachodniopomorskim – 120,11 zł/hl, najmniej natomiast otrzymywali dostawcy mleka krowiego w województwie podkarpackim – 104,44 zł/hl i łódzkim – 104,81 zł/hl.

W Wielkopolsce przeciętna cena skupu mleka krowiego we wrześniu 2012r wynosiła 113,75 zł/hl i była niższa od średniej ceny krajowej (115,19zł/hl) o 1,44 zł/hl.

Potwierdzeniem jak funkcjonują rynki rolne jest bieżąca sytuacja na rynku mleka. Zwiększony skup mleka w trzech kwartałach br. o ok. 7,6% w wyniku większej produkcji, spowodował spadek cen skupu, co w konsekwencji spowodowało mniejszą opłacalność tej produkcji w gospodarstwach o specjalizacji produkcji mleka. Dla poprawienia opłacalności produkcji, czyli zwiększenia cen skupu konieczny jest większy zbył produktów mlecznych, jak np. eksport tych wyrobów lub też większe spożycie w kraju np. szklanka mleka w szkołach.

Opracowanie: Teresa Stefańczyk

Dział Ekonomiki WODR w Poznaniu